

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения (методологический анализ) / В.В. Давыдов. – М. : Высшая школа, 1986. – 124 с.
2. Дьяченко М.И. Психология высшей школы / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Мн. : БГУ, 1993. – 320 с.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя. – М. : Логос, 2000. – 384 с.
4. Столяренко А.М. Психология и педагогика : [учеб. пособ. для вузов] / А.М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 423 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.
6. Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды / Д.Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1989. – 560 с.

REFERENCES

1. Davydov V.V. Problemy razvivajushhego obuchenija (metodologicheskij analiz) / V.V. Davydov. – M. : Vysshaja shkola, 1986. – 124 p.
2. D'jachenko M.I. Psihologija vysshej shkoly / M.I. D'jachenko, L.A. Kandybovich. – Mn. : BGU, 1993. – 320 p.
3. Zimnjaja I.A. Pedagogicheskaja psihologija / I.A. Zimnjaja. – M. : Logos, 2000. – 384 p.
4. Stoljarenko A.M. Psihologija i pedagogika : [ucheb. posob. dlja vuzov] / A.M. Stoljarenko. – M. : JuNITI-DANA, 2001. – 423 p.
5. Ficula M.M. Pedagogika vyshhoi' shkoly : [navch. posib.] / M.M. Ficula. – K. : Akademvydav, 2006. – 352 p.
6. Jel'konin D.B. Izbrannye psihologicheskie trudy / D.B. Jel'konin. – M. : Pedagogika, 1989. – 560 p.

УДК 378.03.(045)

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ВИХОВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Осіпцов А.В., к.пед.н., доцент

*Маріупольський державний університет, просп. Будівельників, 129а,
м. Маріуполь, Донецька обл., Україна*

osipcov_andrey@mail.ru

У статті викладено організаційно-гносеологічні основи експериментальної діяльності, які дозволяють обґрунтувати науково-методичне забезпечення педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету. Особлива увага приділяється засадам експериментальної діяльності, які забезпечили дослідницьку функцію формуючого експерименту. Розглянута і проаналізована міждисциплінарна діяльність, що спрямовувалася на розбудову інноваційної педагогічної системи відкритого типу та на обґрунтування її структурно-функціональних компонентів, ієрархічності та емерджентності, механізмів керованої зміни аксіологічної структури особистості суб'єкта вищої професійної освіти відповідно до теоретичної моделі цього явища.

Ключові слова: студенти, загальнолюдські цінності, професійна освіта, особистість, духовність, виховання, освіта.

ВНЕДРЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ВОСПИТАНИЯ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ СТУДЕНТОВ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Осипцов А.В.

*Мариупольский государственный университет,
просп. Строителей, 129а, г. Мариуполь, Донецкая обл., Украина*

osipcov_andrey@mail.ru

В статье изложены организационно-гносеологические основы экспериментальной деятельности, которые позволяют обосновать научно-методическое обеспечение педагогической технологии воспитания общечеловеческих ценностей у студентов классического университета. Особое внимание уделяется основам экспериментальной деятельности, которая обеспечила исследовательскую функцию формирующего эксперимента. Рассмотрена и проанализирована междисциплинарная деятельность, которая направлена на развитие инновационной педагогической системы открытого типа и в обоснование ее структурно-функциональных компонентов, иерархичности и эмерджентности, механизмов управляемого изменения аксиологической структуры личности субъекта высшего профессионального образования в соответствии с теоретической модели этого явления.

Ключові слова: студенти, общечеловеческие ценности, профессиональное образование, личность, духовность, воспитание, образование.

IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY AS A COMPONENT OF UPBRINGING OF HUMAN VALUES IN STUDENTS OF CLASSICAL UNIVERSITY

Osipsov A.V.

Mariupol State University, Stroiteley av., 129a, Mariupol, Donetsk region, Ukraine

osipcov_andrey@mail.ru

The article presents organizational and gnoseological bases of experimental activities that allow to justify scientific methods of providing of teaching technology of upbringing of human values in students of classical university.

The main purpose of the article is to study the conceptual bases of theoretical model of upbringing of human values in students of classical university, the results of ascertaining and forming experiments that were organized and held in conditions of educational activity in MSU. The principles of experimental activities were stated which provided the research function of formative experiment. Interdisciplinary activities has considered and analyzed that was aimed at developing of innovative open type pedagogical system and on the basis for its structural and functional components, hierarchy and emergency, mechanisms of controlled changes of axiological structure of personality of the subject of higher professional education in accordance with the theoretical model of this phenomenon. Organizational, theoretical and experimental nature of the study was implemented in four chronologically defined stages. Staged structure of the research was implemented on the basis of modern and adequate research methods recommended by such famous scientists in the field of pedagogy, psychology, social pedagogy, theory of values, theory and methodology of education, as V. Arshinov, V. Bezduhov, S. Bubnova, M. Goncharenko, N. Kuzmina, V. Myheyev, V. Sopov, L. Sokhan, V. Tyuhtin, H. Hekhauzen, G. Shevchenko, V. Yasvyn that convincingly demonstrate on the theoretical, methodological and experimental levels the need for an integrated approach to the study of human personality, patterns, psychological, educational, social and cultural conditions of his upbringing.

Implementation of organizational and experimental conditions of research made it possible to realize efficiently the pedagogical design of educational, interactive and structured technology of upbringing of human values in the students of classical university.

Key words: students, human values, professional education, personality, spirituality, upbringing, education.

Постановка проблеми. Розбудова сучасної незалежної України спонукала до нового бачення розвитку її духовного, морально-етичного, інтелектуального та професійно-трудового потенціалу, прискорила зміни в свідомості людини, в суспільному житті, що, цілком закономірно, актуалізувало складні аксіологічні, праксіологічні, психолого-педагогічні проблеми функціонування національної системи освіти й виховання підростаючого покоління взагалі та, особливо, вищої професійної освіти на рівні класичних університетів України. Обрана нами означена проблема наукового дослідження є складовою комплексних програм «Духовний та пізнавальний розвиток особистості», що досліджується в рамках наукової діяльності Маріупольського державного університету (далі – МДУ), та програми науково-дослідної роботи Інституту духовного розвитку людини

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Духовність особистості: методологія, теорія і практика».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні відбулися значні зміни в політичному, соціально – економічному, культурному житті, які привели до певної девальвації цінності праці, загальнолюдських цінностей які дійсно несуть людині радість і естетичну та морально – етичну насолоду, цінність, можливість соціально – ціннісної самоактуалізації та самореалізації. У зв'язку з цим узагальненням такі відомі вчені в галузі теорії та методики виховання, теорії цінностей особистості, як І. Бех, В. Брожек, М. Васильєва, В. Григоренко, А. Єфремов, О. Заболотська, І. Зязюн, О. Кіяшко, А. Осіпцов, В. Семиченко, Л. Сохань, М. Роганова, Г. Шевченко, аргументовано зазначають, що соціально-культурна ситуація у сучасній Україні сприймається як певна духовна та морально-етична небезпека для суспільства, коли його члени не беруть активної участі у творенні матеріальних, духовних, соціальних та культурних цінностей, а є тільки їх споживачами. У контексті викладеного особливої актуальності набувають аксіологічні погляди Г. Шевченко, яка аргументовано доводить, що споживацькі погляди, ціннісні орієнтації, домінування матеріальних цінностей в особистості не може слугувати основою для формування її духовних, соціально-ціннісних, морально-етичних, культурних потреб, аксіологічного бачення світу, гуманістичного ставлення до людей, результатів своєї професійно-трудової діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах особливо актуалізується ця соціально-культурна проблема на рівні діяльності класичних університетів України, в умовах яких молоді люди соціально-ціннісно самовизначаються, формують духовно-естетичні, морально-етичні, громадянські, професійно-трудова ознаки особистості. Навчання у вищому закладі освіти – це стан освіти, виховання, соціальної ідентифікації, коли молода людина здійснює свідомий вибір життя у відповідності до морально-етичних, духовно-естетичних та фахових ідеалів

Формулювання цілей статті. Мета й основне завдання роботи полягає у дослідженні концептуальних основ, теоретичної моделі виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, результатів констатувального та формувального експериментів, які були організовані та проведені в умовах освітньо-виховної діяльності МДУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічний формувальний експеримент ми здійснювали за допомогою експериментального проектування педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, соціально-педагогічних умов її ефективного впливу на суб'єкта вищої професійної освіти. Організаційні засади формувального педагогічного експерименту базувалися на низці наступних гносеологічних дій:

- філософсько-педагогічне визначення загальнолюдських цінностей, їх сутності та структури;
- психолого-педагогічне визначення мети навчально-виховного процесу, спрямованого на виховання загальнолюдських цінностей, у студентів класичного університету, розбудова його теоретичної моделі та обґрунтування критеріальної бази дослідження;
- обґрунтування структури інноваційного освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу як ефективного соціального простору, ефективною реалізації педагогічних технологій та психолого-педагогічних умов продуктивного виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету;
- проведення констатувального експерименту, результати якого дозволили на інформаційно-метричному рівні зафіксувати наявність педагогічної проблеми виховання загальнолюдських

цінностей у студентів класичного університету, встановити рівень сформованості цього аксіологічного явища;

- логіко-когнітивне визначення та психолого-педагогічне обґрунтування структури педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентської молоді на рівні оптимальних інтерактивних, суб'єкт ↔ суб'єктних та самостійних форм організації професійної освіти (цільові, ціннісні, технологічні, організаційно-управлінські, інструментальні, процесуальні, мотиваційно-потребнісні, соціалізуючі аспекти тощо), на засадах яких формується особистість майбутнього фахівця;

- встановлення шляхом психолого-педагогічної діагностики вихованості загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету рівня ефективності експериментальної педагогічної технології виховання вищезазначеного феномену.

Викладені гносеологічні засади нашої експериментальної діяльності забезпечувалися дослідницькою функцією формуючого експерименту, яка у повному обсязі реалізувалася за умови [3, с. 284–285]:

- нашого активного впливу на особистість студента класичного університету, який передбачав в процесі формувального експерименту виховання загальнолюдських цінностей у студентів та системне врахування їх індивідуальних особливостей;

- експериментального впливу педагогічної технології вищезазначеної спрямованості, який базувався на системному врахуванні сутності особистості студентів (I-й – V-й курси навчання), закономірностей їх розвитку, фахової освіти, ціннісних орієнтацій в суспільному житті, на засадах яких в умовах формувального експерименту здійснювалися цілеспрямовані зміни, виховання загальнолюдських цінностей в духовно-етичній структурі суб'єктів дослідження;

- базової організаційно-гносеологічної характеристики формувального експерименту, якою була системна єдність поведінки, освітньо-виховної діяльності студентів і процесів формування їх особистості; при цьому вони усвідомлювали, що формування морально-етичної культури, вчинків, дій, поведінки людини в цілому є вихованням її особистісних цінностей, духовних, соціальних орієнтацій.

Отже, викладені організаційно-гносеологічні умови формувального експерименту доводять, що він здійснювався за допомогою експериментального проектування педагогічної технології та її впровадження в інтерактивно структуроване освітньо-виховне середовище класичного університету, яке створювало природні умови виховання загальнолюдських цінностей у студентів вищого навчального закладу вищезазначеного типу.

Організаційно-гносеологічні засади формування експерименту включили низку спеціальних принципів (гуманізму, педагогічного оптимізму, об'єктивності, науковості, системності, емерджентності, детермінізму, розвитку, єдності свідомості, самосвідомості й поведінки, діяльності, індивідуального та особистісного підходу до суб'єкта експериментального виховання), які відображають та регламентують логіку нашого дослідження.

За результатами констатуючого експерименту ми сформували низку контрольних та експериментальних груп студентів I-го – V-го курсів навчання:

- I-й курс навчання: контрольна група (КГ) численністю 200 осіб, експериментальна група (ЕГ) кількістю 578 осіб;

- II-й курс навчання: контрольна група у складі 300 осіб, експериментальна група кількістю 592 особи;

- III-й курс навчання: контрольна група у складі 200 осіб, експериментальна група нараховувала 343 особи;

- IV-й курс навчання: контрольна група включала 250 осіб, експериментальна група – 645 осіб;
- V-й курс навчання: контрольна група складалася з 300 осіб, експериментальна група нараховувала 655 осіб.

Контрольна та експериментальні групи за критерієм достовірності відмінностей Вілкоксона-Манна-Уїтні [7] укомплектовані як однорідні.

Студенти контрольної та експериментальної груп освітньо-виховну діяльність здійснювали за розкладом навчального процесу факультетів Маріупольського державного університету у тій кількості, яка була запланована кафедрами. Позааудиторні форми виховної діяльності студентів теж здійснювалися за розкладом факультетів у запланованому обсязі. Студенти контрольних груп здійснювали навчально-виховну діяльність за традиційним змістом навчальних програм та навчально-методичних комплексів дисциплін їх фахової підготовки, залишався для них і традиційний зміст позааудиторних виховних занять. Студенти експериментальних груп при тій самій кількості навчальних та позааудиторних виховних занять отримували вплив педагогічної технології формування загальнолюдських цінностей, які впроваджувалися в освітньо-виховне середовище вищого навчального закладу поетапно.

Викладачі кафедр університету у кількості 211 осіб виконували функції експертів ефективності експериментальної педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету. З них 54 мали науковий ступінь доктора наук (різної наукової спеціальності), професора та 154 особи – ступінь кандидата наук і вчене звання доценту (різних наукових спеціальностей). В умовах формувального експерименту, який здійснювався протягом 2013–2015 років, 80% професорсько-викладацького складу МДУ приймали участь в експериментальному впровадженні педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів вищезазначеного вищого навчального закладу. У зв'язку з організацією формувального експерименту на базі МДУ 201 викладач опанував у формі пропедевтичної підготовки експериментальну педагогічну технологію виховання загальнолюдських цінностей у студентів університету. Інноваційні елементи та технологію в цілому викладачі використовували як в особистісних навчально-виховних курсах фахової підготовки студентів певного курсу навчання, так і в умовах позааудиторних занять та заходів виховання загальнолюдських цінностей у майбутніх фахівців.

Отже, організаційна, теоретична та експериментальна сутність дослідження була реалізована у наступні чотири хронологічно визначені етапи:

- I-й етап (2010–2011 рр.) забезпечив системний аналіз сучасних теоретичних, методологічних засад проблеми виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету. В умовах цього етапу була досліджена феноменологія загальнолюдських цінностей у філософському, соціальному, педагогічному та психологічному дискурсі; сформульована теоретична і методологічна передумова дослідження вищезазначеного феномену; визначена сутність та структура системи загальнолюдських цінностей;
- II-й етап (2011–2012 рр.) забезпечив формування концептуальних основ виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, які включали: визначення культурних детермінант сучасної освіти; обґрунтування теоретичної моделі виховання цього феномену у студентів вищого навчального закладу; розробку критеріальної бази дослідження сформованості загальнолюдських цінностей у студентської молоді; обґрунтування системи закономірностей, принципів, психолого-педагогічних умов продуктивного виховання вищезазначених цінностей у суб'єкта вищої професійної освіти;
- III-й етап (2013–2014 рр.) забезпечив аналіз сучасного стану виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету. Завданнями етапу були: структурування освітньо-виховного середовища університету як відкритої педагогічної системи виховання

загальнолюдських цінностей у його студентів; розробка психолого-педагогічної методики діагностики вихованості загальнолюдських цінностей у суб'єкта вищої професійної освіти; реалізація констатувального експерименту, що спрямовувався на дослідження стану вихованості загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, їх ціннісних орієнтацій з метою визначення системоутворюючого фактору системи виховання вищезазначеного феномену, проективної розробки його інноваційної педагогічної технології;

- IV-й етап (2014–2015 рр.) забезпечив реалізацію формульованого експерименту який включав: організацію та його етапне планування; обґрунтування науково-методичного забезпечення, етапного контролю ефективності педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів вищого навчального закладу; обґрунтування системних атрибутів педагогічної технології вищезазначеного спрямування; обґрунтування етапів впливу педагогічної технології в освітньо-виховному (соціокультурному) інтерактивно структурованому середовищі університету (мотиваційно-підготовчий, мотиваційно-формулюючий, мотиваційно-рефлексивний етапи). В завершальній фазі цього етапу здійснили: аналіз; когнітивно-логічну інтерпретацію емпіричних результатів дослідження; їх узагальнення та формулювання висновків і рекомендацій щодо впровадження в освітньо-виховну практику.

Організаційно-гносеологічна сутність етапної структури дослідження реалізовувалася протягом 2010–2015 рр. на основі сучасних та адекватних методів дослідження, що рекомендовані такими відомими вченими в галузі педагогіки, психології, соціальної педагогіки, теорії цінностей, теорії та методики виховання, як В. Аршинов [1], В. Бездухов [2], С. Бубнова [4], М. Гончаренко [5], Н. Кузьміна [6], В. Михеєв [7], В. Сопов [8], Л. Сохань [9], В. Тюхтін [10], Х. Хекхаузен [11], Г. Шевченко [12–14], В. Ясвин [15], R. Rommatveit [16], які переконливо доводять на теоретичному, методологічному та експериментальному рівнях необхідність комплексного підходу в дослідженні людської особистості, закономірностей і психолого-педагогічних, соціально-культурних умов її виховання. При цьому вищезазначені науковці аргументовано наголошують, що такий методологічний підхід обумовлений положеннями концепції комунікативної сутності особистості, яка полягає у важливості соціальної ситуації, що детермінує її мислення, ціннісні орієнтації, поведінку, діяльність, соціально-ціннісне самовизначення та самореалізацію. У зв'язку з викладеною аргументацією реалізація етапів дослідження здійснювалася шляхом використання наступних методів:

- теоретичні методи: метод системного та концептуально-порівняльного аналізу, за допомогою якого сутнісно та структурно зіставлялися наявні в філософській, психологічній і соціально-педагогічній літературі теоретичні підходи до визначення й обґрунтування теоретичної моделі, концептуальної основи виховання системи загальнолюдських цінностей у студентської молоді; метод структурно-системного аналізу аксіологічних систем, застосування якого дало змогу визначити сутність, структуру феномену загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, побудувати прогностичну модель «студент класичного університету – носій загальнолюдських цінностей», а також виявити закономірності та систематизувати принципи виховання цих цінностей у студентської молоді; метод моделювання, який дозволив проективно побудувати візуалізовані моделі, гносеологічні образи інноваційного освітньо-виховного середовища університету, його інтерактивної педагогічної технології цілеспрямованого виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету; метод мисленого (уявного) експерименту, що на різних етапах дослідження та практичного впровадження експериментальної технології дозволяв студентам експериментальних груп здійснювати самооцінку, самоаналіз, критично-конструктивну рефлексію проміжних результатів і висновків, профілактику освітньо-виховних фрустрацій;

- емпіричні методи: психолого-педагогічна методика діагностики вихованості загальнолюдських цінностей за поведінково-когнітивним, поведінково-аксіологічним,

поведінково-праксіологічним та поведінково-мотиваційним критеріями, які забезпечили визначення ціннісних орієнтацій студентів класичного університету на рівні співвідношення «цінності-цілі» та «цінності-засоби» в професійній освіті; констатувальний та формувальний педагогічні експерименти щодо ефективності впровадження педагогічної технології виховання вищезазначеного аксіологічного феномену; методи спостереження, анкетування, тестування, бесіди, реєстрація емпіричних результатів, самооцінки та оцінки експертів, аналіз планів виховної роботи факультетів МДУ, індивідуальних планів професорсько-викладацького складу кафедр МДУ; також на кожному етапі дослідження отримані емпіричні данні опрацьовувалися з метою їх теоретичної інтерпретації методами математичної статистики.

Викладені організаційні та експериментальні умови дослідження, логіка його реалізації дозволили продуктивно здійснити педагогічне проектування педагогічної, інтерактивно-структурованої технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, яке в межах нашого дослідження реалізовувалося як системно організована міждисциплінарна діяльність, що спрямовувалася на розбудову інноваційної педагогічної системи відкритого типу, на обґрунтування її структурно-функціональних компонентів, ієрархічності та емерджентності, механізмів керованої зміни аксіологічної структури особистості суб'єкта вищої професійної освіти відповідно до теоретичної моделі цього явища.

Організаційно-гносеологічна сутність експериментальної діяльності включала практичне впровадження в освітньо-виховне середовище педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентської молоді, її корегування на основі оцінки реальних результатів стану когнітивного, аксіологічного, праксіологічного, мотиваційно-потребнісного компонентів цієї аксіологічної системи. Експериментальна діяльність при цьому за змістом носила вірогідний характер, а за методами дослідження – модельно-гіпотетичний, і мала системні ознаки соціально-педагогічних та аксіолого-праксіологічних ситуацій, які викликали потужну особистісну детермінованість, що виключала в ідеалі будь-яку редукацію (спрощена уява, суб'єктивна інтерпретація) учасників педагогічного експерименту.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Отже, викладені організаційно-гносеологічні основи експериментальної діяльності дозволяють обґрунтувати науково-методичне забезпечення педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету, яке впливає з цілісного підґрунтя методологічних засад дослідження, що включають його концептуальні положення, методи, психолого-педагогічні умови, принципи, закономірності, детермінанти виховання загальнолюдських цінностей у студентів класичного університету.

Перспективи подальших пошуків у напрямі даного дослідження буде спрямовано на пошук науково-методичного забезпечення педагогічної технології виховання загальнолюдських цінностей у студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аршинов В. И. Идеи синергетики и теория воспитательных систем / В. И. Аршинов, М. Ю. Усманова // Моделирование воспитательных систем: теория – практике : сб. науч. ст. / под ред. Л. И. Новиковой, Н. Л. Селивановой. – Москва : Изд-во РОУ, 1995. – С. 39–45.
2. Бездухов В. П. Нравственно-ценностная сфера студента: диагностика и формирование : моногр. / В. П. Бездухов, Т. В. Жирнова. – Москва : Моск. психол.-соц. ин-т, 2008. – 202 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студентів вищих навч. закладів / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2008. – 848 с.

4. Бубнова С. С. Методика диагностики индивидуальной структуры ценностных ориентаций личности / С. С. Бубнова // Методы психологической диагностики / под ред. А. Н. Воронина. – Москва, 1994. – Вып. 2. – С. 144–157.
5. Діагностичні підходи до визначення стану духовного і морального здоров'я особистості : навч. посібник для проведення практ. занять / уклад. М. С. Гончаренко, Е. Т. Карачинська, В. Є. Новікова. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 157 с.
6. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования / Н. В. Кузьмина. – Ленинград : ЛГУ, 1980. – 172 с.
7. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике : науч.-метод. пособие / В. И. Михеев. – Москва : Высш. шк., 1987. – 200 с.
8. Сопов В. Ф. Морфологический тест жизненных ценностей: руководство по применению / В. Ф. Сопов, Л. В. Карпушина ; ред. Б. М. Петров, И. Н. Сидоров. – Самара : СамИКП, 2002. – 56 с. – (Библиотека практического психолога).
9. Сохань Л. В. Искусство жизнетворчества Предназначение. Жизнетворчество. Судьба: Социологические очерки, социально-психологические эссе, интервью, глоссарий / Л. В. Сохань. – Киев : Издат. дом Дмитрия Бураго, 2010. – 576 с.
10. Тюхтин В. С. Отражение, системы, кибернетика / В. С. Тюхтин. – Москва : Наука, 1972. – 256 с.
11. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. – Санкт-Петербург : Питер ; Москва : Смысл, 2003. – 860 с. – (Серия «Мастера психологии»).
12. Шевченко Г. П. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період / Г. П. Шевченко, Х. М. Джабер. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. – 208 с.
13. Шевченко Г. П. Образне мислення і процес його формування у студентської молоді / Г. П. Шевченко, Н. В. Фунтікова. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 188 с.
14. Шевченко Г. П. Духовність і цінності життя / Г. П. Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія, практика : зб. наук. пр. – 2004. – Вип. 5. – С. 3–15.
15. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Смысл, 2001. – 366 с.
16. Rommatveit R. Words meaning and messages. Theory and Experiments in psycholinguistics / R. Rommatveit. – New York, 2003. – 351 p.

REFERENCES

1. Arshinov V. I. Idei sinergetiki i teorija vospitatelnyh sistem / V. I. Arshinov, M. Ju. Usmanova // Modelirovanie vospitatelnyh sistem: teorija – praktike : sb. nauch. st. / pod red. L. I. Novikovej, N. L. Selivanovoj. – Moskva : Izd-vo ROU, 1995. – P. 39–45.
2. Bezduhov V. P. Nравstvenno-cennostnaja sfera studenta: diagnostika i formirovanie : monogr. / V. P. Bezduhov, T. V. Zhirnova. – Moskva : Mosk. psihol.-soc. in-t, 2008. – 202 p.
3. Bekh I. D. Vychovannia osobystosti : pidruch. dlia studentiv vyshchych navch. zakladiv / I. D. Bekh. – Kyiv : Lybid, 2008. – 848 p.
4. Bubnova S. S. Metodika diagnostiki individualnoj struktury cennostnyh orientacij lichnosti / S. S. Bubnova // Metody psihologicheskoy diagnostiki / pod red. A. N. Voronina. – Moskva, 1994. – Vyp. 2. – P. 144–157.

5. Diahnostychni pidkhody do vyznachennia stanu dukhovnoho i moralnoho zdorovia osobystosti : navch. posibnyk dlia provedennia prakt. zaniat / ukhad. M. S. Honcharenko, E. T. Karachynska, V. Ye. Novikova. – Kharkiv : KhNU im. V. N. Karazina, 2006. – 157 p.
6. Kuzmina N. V. Metody sistemnogo pedagogicheskogo issledovanija / N. V. Kuzmina. – Leningrad : LGU, 1980. – 172 p.
7. Miheev V. I. Modelirovanie i metody teorii izmerenij v pedagogike : nauch.-metod. posobie / V. I. Miheev. – Moskva : Vyssh. shk., 1987. – 200 p.
8. Sopov V. F. Morfologicheskij test zhiznennyh cennostej: rukovodstvo po primeneniju / V. F. Sopov, L. V. Karpushina ; red. B. M. Petrov, I. N. Sidorov. – Samara : SamIKP, 2002. – 56 p. – (Biblioteka prakticheskogo psihologa).
9. Sohan L. V. Iskusstvo zhiznetvorchestva Prednaznachenie. Zhiznetvorchestvo. Sud'ba: Sociologicheskie ocherki, social'no-psihologicheskie jesse, interv'ju, glossarij / L. V. Sohan. – Kiev : Izdat. dom Dmitrija Burago, 2010. – 576 p.
10. Tjuhtin V. S. Otrazhenie, sistemy, kibernetika / V. S. Tjuhtin. – Moskva : Nauka, 1972. – 256 p.
11. Hekhauzen H. Motivacija i dejatel'nost' Motivacija i dejatel'nost' / X. Hekhauzen. – 2-e izd. – Sankt-Peterburg : Piter ; Moskva : Smysl, 2003. – 860 p. – (Serija «Mastera psihologii»).
12. Shevchenko H. P. Estetychne vykhovannia u vyshchych navchalnykh zakladakh Ukrainy u suchasnyi period / H. P. Shevchenko, Kh. M. Dzhaber. – Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2004. – 208 p.
13. Shevchenko H. P. Obrazne myslennia i protses yoho formuvannia u studentskoi molodi / H. P. Shevchenko, N. V. Funtikova. – Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2010. – 188 p.
14. Shevchenko H. P. Dukhovnist i tsinnosti zhyttia / H. P. Shevchenko // Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia, praktyka : zb. nauk. pr. – 2004. – Vyp. 5. – P. 3–15.
15. Jasvin V. A. Obrazovatel'naja sreda: ot modelirovanija k proektirovaniju / V. A. Jasvin. – 2-e izd., ispr. i dop. – Moskva : Smysl, 2001. – 366 p.
16. Rommatveit R. Words meaning and messages. Theory and Experiments in psycholinguistics / R. Rommatveit. – New York, 2003. – 351 p.

УДК: 378.147:811.111 – 057.875

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Пінчук Л.М.

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

LarisaPinchuk@yandex.ru

У статті розглядається проблема організації самостійної роботи студентів при вивченні англійської мови як другої іноземної; відзначається доцільність створення мовного портфоліо, описується його наповнення. Мовний портфоліо представлений як підтвердження досягнутого рівня мовної компетенції студентів. Відзначається важливість проведення аналізу необхідних навичок і проведення самооцінки отриманих студентом компетенцій.

Ключові слова: самостійна робота, мовний портфель, аналіз необхідних навичок, оцінка самостійної роботи, оцінювання професійної компетенції